

ONAFHANKELIJK TIJDSCHRIFT VOOR NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

#2

Boomblad /

WETENSCHAP IN PRAKTIJK

20^e JAARGANG NR. 2, APRIL 2008

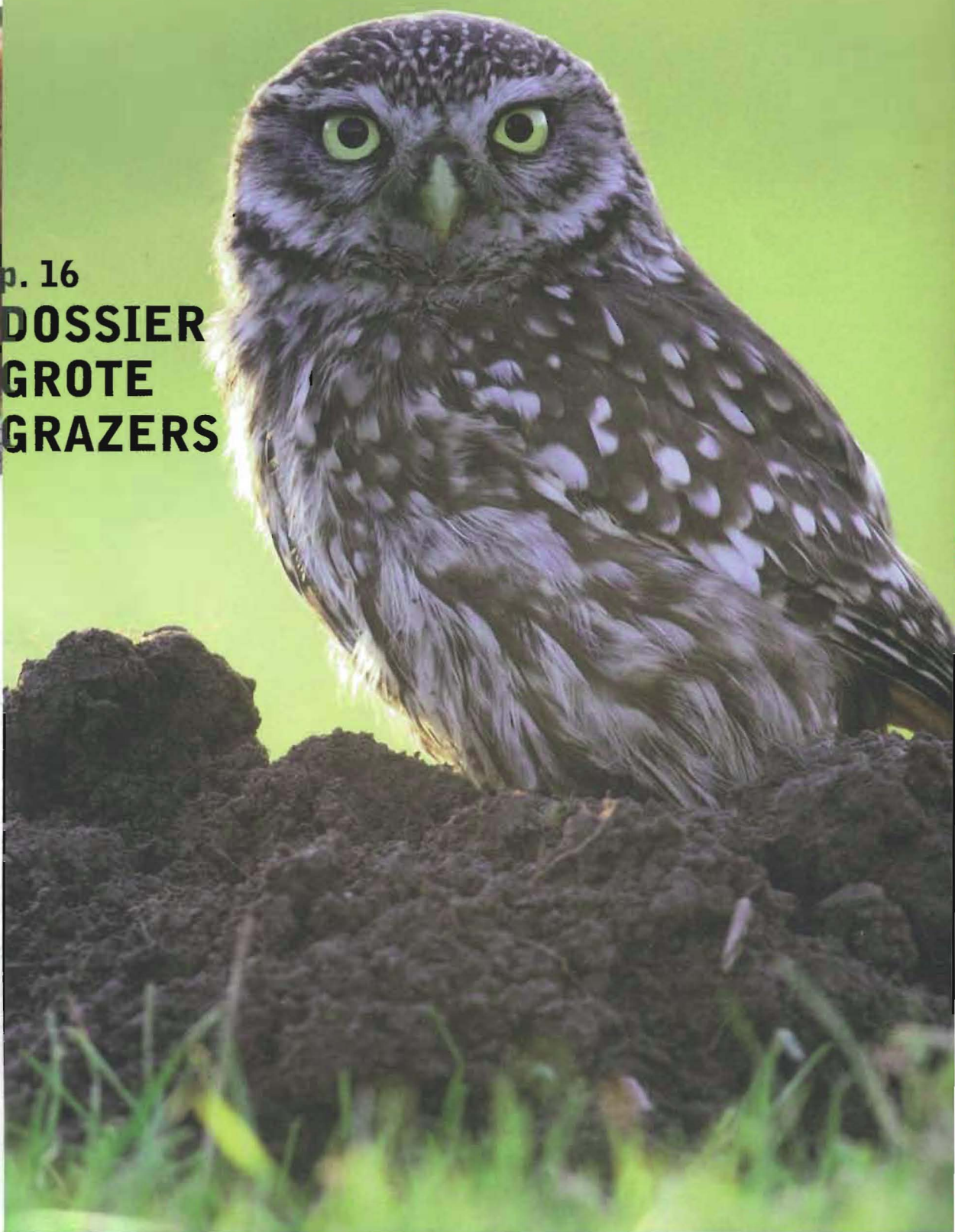

p. 16
DOSSIER
GROTE
GRAZERS

p. 10
VERBORGEN
GEVAREN VAN
DE BODEM

p. 20
IN DE BAN
VAN PITRUS

p. 24
OVERLEVEN
IN HET VEEN
ONTRAFELD

Peter H. van Bragt, bioloog, sportduiker,
onderwaterfotograaf en ontdekker van vijf
Nederlandse mollusken, duikt in het koude
maartse Zeelandse water.
Foto Erik de Boer

PETER H. VAN BRAGT, BIOLOOG

> We zijn nu bezig de kustwateren te ontginnen <

> 'Bijna ieder weekend maak ik vijf of zes duiken in Zeeland. Dat gaat nooit vervelen, het is zo spannend. Vorig jaar hebben we de zeeborstelknotslak ontdekt, de opkomst van een halisarcaspansje gevolgd, voor het eerst in Nederland de grijze trekkervis gefotografeerd en een kortsnuitzeepaardje gevonden in de Oosterschelde. De laatste maanden zagen we dat de slanke rolspritslak in het Grevelingenmeer de winter fantastisch heeft overleefd. Bijna iedere duik kom je nieuwe dingen tegen. Nieuwe soorten, een uitzonderlijk groot exemplaar of grotere aantallen, een vergroting van het verspreidingsgebied of een nieuwe kleurvariant. Die dynamiek is fascinerend.'

Alles bij elkaar heeft Van Bragt zo'n 2500 duiken gemaakt, waarvan rond de 1800 in Nederland. Per jaar duikt hij ongeveer 320 keer. De koude wateren rond de Zuidpool, Noorwegen, Schotland en Patagonië hebben zijn voorkeur. 'Warm water is natuurlijk comfortabel en er is meestal goed zicht. De diversiteit en kleurrijkheid zijn enorm. Maar we weten er inmiddels al gigantisch veel van af. De koude wateren zijn relatief onbekend. Het minder begane pad fascineert me. Spitsbergen staat ook nog op mijn lijstje.'

'Zeenaaktslakken zijn mijn grote passie. Het zijn mooie beestjes, heel fotogeniek. In biologisch opzicht zijn ze erg interessant, bijvoorbeeld wat betreft voortplantingsgedrag en voedselkeuze. Aan de Europese kust zitten ruim honderdvijftig soorten. Die kunnen ook in Nederland terechtkomen.' In 1987 waren in Nederland 38 soorten zeenaaktslakken bekend. Nu staat de soortenlijst op vijftig. Het merendeel van de twaalf nieuwe waarnemingen is gedaan door sportduikers en amateur-biologen. De nieuwkomers dragen fantasierijke namen als de paarse waaierslak en de millennium wrat-slak, die Van Bragt zelf bedacht. Hij ontdekte vijf nieuwe Nederlandse soorten.

In het verleden beperkte de kennis van de mariene biologie zich tot een klein groepje wetenschappers en wat strandjutters. Waarnemingen werden überhaupt weinig gedaan, legt Van Bragt uit. 'We zijn nu pas bezig de kustwateren te ontginnen.'

Met de komst van het sportduiken zo'n dertig jaar geleden en de snelle ontwikkeling van digitale onderwaterfotografie en internet heeft de kennis van het onderwaterleven en de verspreiding daarvan een enorme vlucht genomen. 'Wanneer je een foto van een onbekend beestje mailt naar een wetenschapper in Trondheim, heb je binnen een paar minuten antwoord.'

Nieuwe waarnemingen worden beschreven op de website van Stichting Anemoon, in 'de Spuisluis' die Van Bragt beheert. 'Vroeger kreeg je dan een telefoontje van iemand die ergens iets groenigs had gezien.' Dat was dan niet te identificeren of verifiëren. 'Nu gaan dit soort waarnemingen bijna altijd gepaard met foto's.' Stichting Anemoon beschikt inmiddels over een enorme database, waaraan honderden vrijwilligers een bijdrage hebben geleverd. 'Stichting Anemoon is geen professionele organisatie', zegt Van Bragt. 'We hebben geen betaalde krachten en geen middelen om aan congressen deel te nemen. Maar we zijn substantieel actief in dit domein, we hebben een naam.' Zo voorziet de stichting een onderzoeksgroep uit Delft van gegevens over de ontwikkelingen in het Grevelingenmeer, en instanties als Rijkswaterstaat en het Rijksinstituut voor Kust en Zee van gegevens over biodiversiteit, zoals de exotenlijst. Ook persoonlijk wordt Van Bragt regelmatig om advies gevraagd. Volgens hem zijn er tegenwoordig veel amateur-biologen met een grote kennis van de natuur. Steeds vaker verschijnen er wetenschappelijke artikelen die een co-productie zijn van wetenschappers en amateurs, zoals een onlangs verschenen stuk over

de biodiversiteit van de Nederlandse sponsen, en publiceerde hij zelf in 2004 een artikel over Nederlandse zeenaaktslakken in *Vita Malacologica*. Ook geeft hij cursussen en lezingen over mariene biologie en digitale onderwaterfotografie door het hele land, en zelfs cursusweekenden 'zeenaaktslakken voor sportduikers'.

Momenteel werkt Van Bragt met vele andere vrijwilligers mee aan de 'Atlas van Nederlandse Mollusken'.

'De overheid steekt wel geld in onderzoek naar de voortplanting bij mosselen en kabeljauw, dat zijn nu hot items, maar in de brede kennis van de mariene biodiversiteit stoppen ze relatief weinig geld. Publicaties op dat gebied zijn allemaal vrijwilligerswerk. Dat geldt natuurlijk evengoed voor de Vlinderstichting of organisaties die zich met korstmossen bezighouden', relativeert Van Bragt.

Van huis uit is Van Bragt eigenlijk moleculair bioloog, en in het dagelijks leven werkt hij fulltime als senior beleidsmedewerker internationalisering bij een hogeschool. Daarnaast besteedt hij zo'n veertig uur per week aan het verzamelen en verwerken van nieuwe onderwaterwaarnemingen. 'Eigenlijk heb ik gewoon een dubbele baan. Maar het is waardevol en vreselijk leuk, het sportduiken, het in kaart brengen van de biodiversiteit onderwater en het verspreiden van de verzamelde kennis', vertelt Van Bragt. 'Het is een volledig uit de klauwen gelopen hobby.'

ALEXANDRA BRANDERHORST

www.anemoon.org